

U Utorak, 17. siječnja, na blagdan Svetog Antuna pustinjaka održana je u Čakovcu, u knjižnici «Nikola Zrinski», s početkom u 18 sati promocija knjige „Gvozdansko – velejunaštvo bez svjetskog uzora“, autora Damira Borovčaka iz Zagreba. Knjiga je prethodnih dana predstavljena u Zagrebu, 12. siječnja, Sisku, 13. siječnja i u samom Gvozdanskom, istoimenoj župi Sisačke biskupije, 13. siječnja kada je održan i Treći hodočasnički spomen-pohod župi, kao je u proteklim ratovima progonima ostala bez vjernika.

Pozdravnu riječ predstavljajima, autoru u prisutnima uputila je ravnateljica Ljiljana Križan, a promociji su prisustvovali i predstavnici kulturnog života grada, Društva za obilježavanje grobišta ratnih i poratnih žrtava i ostali. Predstavljanju je prisustvovao i Marijan Ramušćak, nekadašnji visoki dužnosnik u Vladi Republike Hrvatske, bivši župan Međimurske županije, Vrhovnog suda Hrvatske...(bio sam ponosan što smo rođeni u istoj župi u Križovljanu), Đurđica Cesar, profesorica povijesti iz Varaždina, fra Stanko Belobrajdić, gvardijan Franjevačkom samostana iz Čakovca, a tu je bila i Jadranka Lučić, tajnica Hrvatskog žrtvoslovnog društva kao i član udruge „Macelj“, Milan Pavić iz Durmanca.

Na predstavljanju su redom govorili, **mr. sc. Antun Abramović, povjesničar, prof. dr. sc. Zvonimir Šeparović, predsjednik Hrvatskog žrtvoslovnog društva i mr. sc. Zlatko Bacinger, predsjednik Bratovštine Petar Zrinski i sam autor Damir Borovčak.**

Predsjednik Bratovštine Petar Zrinski, Zlatko Bacinger, na predstavljanju je rekao: - Gospodina Damira Borovčaka upoznao sam tek prošle godine, no odmah mi se po mnogočemu učinio zanimljivim čovjekom. Prepoznao sam ga kao entuzijasta, koji je po svom pristupu povijesnim temama veoma blizak Bratovštini. Razgovarajući s njim shvatio sam kako se povijesti nije posvetio iz karijerističkih, nego iz sasvim ljudskih pobuda, te da povijesnim temama pristupa više emotivno nego faktografski hladno.

Ukratko, zaključio sam kako je riječ o vidovitom kulturnom organizatoru i djelatniku, koji sebe ne smatra učiteljem povijesti, nego njezinim učenikom, što je u svakom slučaju velika Prednost, jer samo pokoran učenik - a nikako bahati učitelj - može povijest prigrliti kao učiteljicu života. Damir Borovčak, možda manje razborom, a više instinktom, koji je nerijetko kao šapat prošlih naraštaja pouzdaniji vodič, osjeća aktualnost problematike jednog važnog područja hrvatskog kulturnog života u relativno kratkom razdoblju novostečene državnosti.

Valja naglasiti, kao što rekoh, da se njegov pristup povijesnim temama umnogome podudara s misijom i vizijom Bratovštine, koja zagovara moralno i etičko nasljeđe hrvatskih velikana i zaslužnih građana nastojeći pronaći način da to neprocjenjivo duhovno bogatstvo na prikladan način ugradi u svijest i svakodnevicu življenja suvremenih naraštaja. U tom smislu, Bratovština veliča i promiče one vrijednosti koje nisu nametnute aktualnim političkim sustavom, ideologijom ili vremenitim pomodarstvom; Bratovština zagovara vrednote koje nisu hirovita volja čovjeka nego čine dio njegove ljudske prirode, njegove prirodne i prirodene ljudskosti. Govorimo, dakle, o moralnim ili etičkim, tradicionalnim ili vječitim vrijednostima, koje čovjeka čine čovjekom, plemenite ljude poštovanja vrijednih, a velikane velikanima.

Gledamo li tako na brendiranje hrvatske povijesti onda je razumljivo da i Damir Borovčak i Bratovština smatraju da nije dostatno obnavljati stare utvrde i palače (premda to ni približno ne činimo kako treba); nije dovoljno polagati vijence na povijesne lokalitete i slikati se pred novinarima; nije dovoljno slaviti velikane na protokolarnim svečanostima, ritualno, bez shvaćanja višeg i dubljeg smisla tog čina; besmisleno je podizati spomenike velikanima, ako graditelji nisu sami njihovi živi spomenici; bezvrijedno je, dakle, i licemjerno pozivati se na častan život i moralna djela velikih ljudi, a živjeti svoj vlastiti život nečasno, podlo i pokvareno. To je licemjeije, himba koja kvari dušu naroda i sramoti duh velikana.

Knjiga Damira Borovčaka Gvozdansko - hrvatsko velejunaštvo bez svjetskog uzora je publicističko djelo kojemu je cilj popularizacija jednog prevažnog i nadasve slavnog razdoblja hrvatske povijesti. Autor koristi bitku za Gvozdansko iz 1577/78. godine kao lajtmotiv koji se provlači kroz čitavu knjigu, ali mu u načelu služi kao eklatantan primjer nepoštivanja i zanemarivanja i mnogih drugih slavni lokacija i događaja iz prebogate hrvatske povijesti. Autor s čuđenjem i osobitim ogorčenjem naglašava kako se taj zaborav događa čak i nakon pobjednički izbornog Domovinskog rata, u samostalnoj i neovisnoj hrvatskoj državi. Kroz cijelu knjigu osjeća se to čuđenje inertnošću, ravnodušnošću i neodgovoraošću hrvatskih intelektualaca, mjerodavnih institucija i političara.

Uvijek se iznova vraćajući na besprimjernu hrabrost male posade Gvozdanskog, ali i na neviđena, a danas prešućena stradanja žitelja Gvozdanskog i Zrina u Drugom svjetskom ratu, poraću i opet početkom devedesetih godina prošloga stoljeća, u knjizi Damira Borovčaka neprestance se provlači pitanje: Zašto?

Zašto se na nacionalnoj razini ne promiče slava Zrina i Gvozdanskog? Zašto se ostaci tih dviju tvrđava temeljito arheološki ne istraže i ne uredi za turističke i edukativne posjete? Kako to da po uzoru na Europu sve više govorimo o razvoju i financijskoj dobrobiti kulturnog turizma, a istodobni ništa ne poduzimamo na uređenju i revitalizaciji pojedinih lokaliteta i objekata? Zašto se u javnosti i posebice u medijima ne govori o stradanju pounjskih Hrvata tijekom i nakon Drugog svjetskog rata? Zašto državni protokol i mediji zaobilaze te teme? Pitanja je previše, a načelni odgovor nudi nam i g. Borovčak na str. 52. i 94. svoje knjige, referirajući se i na povjesničara Antu Milinovića.

S pravom, dakle, možemo postaviti pitanje zašto je to tako i kako to da takva pitanja postavlja jedan publicist, povjesničar-amater, a prešućuju ih - uz časne iznimke - mnogi naši školovani povjesničari, znanstvenici, političari i kulturnjaci. Odgovor nam, barem što se tiče političara, opet nudi Damir Borovčak (str. 81.)

Damir Borovčak, popularizator hrvatske vojne povijesti nije u svom radu opterećen predrasudama znanstvene zajednice, njezinim paradigmatskim okvirima i strahom njezinih članova da zbog nekog ishitrenog iskoraka s utabanih staza ne izgube ugled i ne zamjere se političkim moćnicima i medijima; nije opterećen fobijama naših političara od reakcije tzv. međunarodne zajednice u ovom, tobože vrlo osjetljivom trenutku pristupanja naše zemlje Europskoj uniji i, konačno, Damir Borovčak ne radi ni u kakvoj instituciji, pa se ne mora prilagođavati njezinim birokratskim standardima koji guše kreativnost i originalnost. Damir

Borovčak je naprosto jedan od onih ljudi koji povijest svoga naroda i njegove velikane osjeća srcem i zato se u njegovim knjigama osjeća gorka žalost i ogorčenost zbog začudne nebrige zajednice, institucija i intelektualaca prema slavnim ljudima i povijesnim događajima.

Birokratizirana politička i kulturna javnost je troma i ne može podnijeti tempo ideja i aktivnosti entuzijasta i zanesenjaka koji se u predmet svoga interesa unose srcem i dušom. Stoga su takvi ljudi - sjetimo se samo Pavla Rittera Vitezovića - nerijetko izloženi svakovrsnim pritiscima moćnih i utjecajnih struktura i pojedinaca, ljubomornih na prosvjetiteljski rad koji se razvija izvan njihove kontrole i utjecaja. Time se, dakako, slabi i demotivira okrepljujuća snaga zajednice, guši se životvornost, a rezultat je politička klonulost i duhovna ukočenost hrvatskog društva.

Uvjeren sam, međutim, da ćemo jednoga dana, zahvaljujući upravo takvim ljudima gledati državne svečanosti na Gvozdanskom, možda i dodjelu istoimene državne nagrade, proglašenje spomendana, pa onda i hrvatskoga predsjednika kako polaže vijenac i pali svijeću podno zidina opjevane tvrđave; možda ćemo tamo na prigodnim svečanostima slušati govore državnih dužnosnika koji će nam se - uzgred rečeno - činiti dirnuti junaštvom branitelja Gvozdanskog, ali će, uvjeravam vas, svojim duhom biti daleko od svega toga.

Tek negdje sa strane, daleko iza tih protokolarno postavljenih uglednika stajat će čovjek koji će taj prizor doživljavati iskreno ljudski, sa srcem i dušom. Možda će mu poteći i suze, ali ne od tuge što ga nitko ne spominje, nego od sreće pri pomisli na zaboravljene junake Gvozdanskog, koji su ipak, nakon više stotina godina, dočekali trenutak svoje slave. Osobno bih volio u tom trenutku biti pokraj tog čovjeka - Damira Borovčaka i staviti mu ruku na rame.

Na kraju, poštovane gospođe i gospodo, prisjetimo se istine da se sa čašću nitko ne rađa kao s nekakvim genetskim nasljeđem, nego se čovjekova čast i dobar glas grade i stvaraju na temeljima obiteljskog i vjerskog odgoja, odgoja zajednice i dobro osmišljenog obrazovanja, ali i kroz vlastita životna iskušenja. Što su ta iskušenja teža, to su najtemeljitiše ljudske vrijednosti postojanije i čvršće. Jer, olako stvorena čast brzo se gubi i pretvara u ruglo.

I kao što su, dakle, čast i dobar glas pojedinca velikim dijelom rezultat roditeljskog odgoja, tako i narod svoju čast i dobar glas učenjem i smišljenim proučavanjem nasljeđuje od svojih predaka. Dakako, pod uvjetom da svoje pretke poštuje, da njihova djela slijedi, a životne pouke sluša i prihvaća.

Stoga, neka nam kao uzor posluži pismo koje je svom sinu Franji Rakoczyju 1692. godine napisala, po riječima francuskog vladara Luja XIV. «najhrabrijih žena Europe» - Jelena Zrinski: «Sine moj, ne postoji na svijetu ljepša i dičnija stvar od časnog imena i dobrog glasa! To nikada ne umire, već živi vječno. Zemaljska se dobra mogu izgubiti - što još i nije najveća nevolja - međutim, tko izgubi čast, taj gubi baš sve».

Poštujmo, dakle, i njegujmo svoju povijest te hrabra i slavna djela časnih sinova ove zemlje i slijedimo njihov primjer. To je temelj na kojem možemo graditi i jačati svoj nacionalni ponos i identitet, ali i osobni karakter.

Riječi pak Jelene Zrinski imajmo na umu osobito ovih dana kada budemo glasovali o pristupanju Europskoj uniji, a osobito pak ako uskoro postanemo njezina punopravna članica. Ako tada već ne bude kasno.

O knjizi Gvozdansko govorio je i sam autor Damir Borovčak koji je iznio i kratku kronologiju stradanja i progona Hrvata s područja oko rijeke Une, a prikazane su i autorske fotografije s održanih spomen pohoda Gvozdanskome u protekle tri godine.

Za Pietetu tekst pripremio Franjo Talan, a fotografije je priložila i Jadranka Lučić, tajnica HŽD-a – za objavu prilagodio Dragutin Šafarić